

*Сібекіна А. Ю., ст. викл. кафедри світового господарства
і міжнародної економічної інтеграції УДУФМТ*

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ ДИНАМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

Розглядаються актуальні питання сучасних передумов та перспектив євроінтеграційного курсу України в умовах політико-економічної кризи. Досліджуються можливі результати та наслідки від запровадження ЗВТ України з ЄС в питаннях експорту вітчизняної продукції до ЄС, конкурентоспроможності української продукції, а також ділового клімату.

Ключові слова: Угода про асоціацію, Європейський Союз, зона вільної торгівлі, ввізне мито, конкурентоспроможність, стандарти, прями іноземні інвестиції.

*Sibekina A., Senior lecturer of the World Economy
and International Economic Integration of USUFIT*

FORECAST-VARIABLE ESTIMATES FROM ESTABLISHING DEEP FTA EU-UKRAINE FOR GROUP OF INTEREST

The article deals with current issues of contemporary conditions and prospects of European integration of Ukraine in terms of political and economic crisis. We investigate the possible outcomes and consequences of the introduction of the FTA with Ukraine the EU in exports of domestic products to the EU, the competitiveness of Ukrainian products, and the business climate is studied.

Keywords: Association Agreement, the European Union, free trade area, import duties, competitiveness, standards, foreign direct investment.

*Сибекіна А. Ю., ст. преподаватель кафедры мирового
хозяйства и международной экономической интеграции УГУФМТ*

ЗОНА СВОБОДНОЇ ТОРГОВЛІ КАК НАЙВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР ЭФЕКТИВНОЇ ДИНАМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

Рассматриваются актуальные вопросы современных предпосылок и перспектив евроинтеграционного курса Украины в условиях политико-экономического кризиса. Исследуются возможные результаты и последствия от внедрения ЗСТ Украины с ЕС в вопросах экспорта отечественной продукции в ЕС, конкурентоспособности украинской продукции, а также делового климата.

Ключевые слова: Соглашение об ассоциации, Европейский Союз, зона свободной торговли, ввозная пошлина, конкурентоспособность, стандарты, прямые иностранные инвестиции.

Постановка проблеми. Український уряд оголосив про відновлення євроінтеграційного курсу та розгортання раніше призупиненої роботи щодо підписання Угоди про асоціацію (УА) з Європейським Союзом (ЄС). Вищезначені тенденції поставили на порядок денний питання подальшого співробітництва з ЄС, а також пошуку рішень щодо динамізації, можливої варіативності підписання та імплементації Угоди про асоціацію.

Аналіз останніх досліджень. З моменту зриву, а потім і повернення до підписання УА з ЄС, перед керівництвом України поставало питання вибору й прийняття стратегічного інтеграційного рішення. Дослідження переваг та недоліків від запровадження Угоди про асоціацію з ЄС час від часу висвітлюються в публікаціях експертів Інституту економічних досліджень та політичних консультацій [1, 2], Міжнародного центру перспективних досліджень [3], Плотнікова О. [4], Савицького О. [5], Сушко О. [6], Хорольського Р. [7], Шниркова О. [8], Шумило О. [9], проте вони мають поодинокий та дотичний характер.

Мета статті. Виходячи з вищезазначеного, виникає потреба в дослідженні можливих результатів та наслідків від запровадження ЗВТ України з Європейським Союзом в царині експорту вітчизняної продукції до ЄС, конкурентоспроможності вітчизняної продукції, а також ділового та інвестиційного клімату.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, наразі чинною правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 р. (набула чинності 1 березня 1998 р.), яка у свій час стала початком співпраці з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань.

Проте з моменту укладення Угоди відносини суттєво поглибилися, тому сторони прийняли рішення щодо необхідності укладення нового більш амбітного документа. За результатами п'ятирічних переговорів було підготовлено унікальний документ у практиці як України, так і ЄС – проект УА, який також передбачає створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ).

ЗВТ варто вважати масштабним за обсягом інструментом із завданнями та соціально-економічними наслідками, що може в подальшому прискорити Україні шлях до подальшого прогресивного розвитку відносин з ЄС.

Згідно з домовленостями, досягнутими лідерами України та ЄС під час Саміту Україна - ЄС 19 грудня 2011 р., 30 березня 2012 р. у Брюсселі відбулось парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, 19 липня 2012 р. у Брюсселі відбулось парафування УА між Україною та ЄС в частині положень щодо створення ЗВТ.

Україна прагне укласти з ЄС УА європейського типу. Варто зазначити, що подібний досвід мали більшість східноєвропейських країн – нині повноправних членів ЄС. На відміну від Чилі, Тунісу, Марокко та інших країн, які також свого часу уклали Угоди про асоціацію, Україна, як європейська держава, відповідно до установчих договорів ЄС має повне право на набуття членства у разі, якщо сторони будуть до цього готові. Відповідні положення про підтримку європейського вибору нашої держави закріплені в проекті Угоди.

Для України УА, з одного боку, може стати найбільш ефективним інструментом для здійснення масштабних політичних та економічних перетворень у державі, а з іншого – фактично варто розглядати УА як інструмент для досягнення відповідних критеріїв членства в ЄС. Водночас, головною метою цих перетворень є не стільки членство в ЄС, скільки підвищення добробуту, запровадження європейських норм і стандартів в усіх сферах суспільного життя.

Так, ринок ЄС є найпотужнішим у світі, адже він об'єднує 28 держав-членів із населенням понад 507 млн. осіб, що більше ніж населення США та Митного союзу (РФ, Казахстан та Білорусь) разом узятих. Середній рівень ВВП ЄС 27 на душу населення становить 31,6 тис. євро [10]. Тому головною метою побудови ЗВТ з ЄС для України є ліквідація торговельних бар'єрів та поглиблена економічна інтеграція

Частина IV Угоди про асоціацію «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею», яка передбачає створення ЗВТ між Україною та ЄС, встановлює правила щодо лібералізації торгівлі товарами та послугами, визначає процедури врегулювання торговельних суперечок, окреслює інституційні рамки взаємодії сторін в процесі виконання відповідних положень Угоди тощо. Вона нараховує 15 розділів, а також протоколи, додатки та заяви [11].

Отже, як видно з рис. 1, розділи УА, що визначають режим вільної торгівлі, охоплюють широке коло питань.

Варто зазначити, що застосування режиму вільної торгівлі з ЄС може відкрити такі можливості для українських виробників і експортерів:

- поступове скасування митних тарифів для більше ніж 97% тарифних позицій;
- лібералізація торгівлі послугами;
- визначення конкретних умов, за яких застосовуватимуться інструменти торговельного захисту;
- гармонізація митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів в контексті сприяння торгівлі;
- розвиток інвестиційного співробітництва;
- охорона інтелектуальної власності, у т. ч. географічних позначень сторін.

Розглянемо можливі результати запровадження ЗВТ з ЄС за такими пунктами, як: експорт вітчизняної продукції до ЄС; конкурентоспроможність української продукції; діловий клімат.

Експорт вітчизняної продукції до ЄС. Зазначимо: протягом останніх років частка ринку ЄС становить у середньому 33% у загальному експорті товарів України. Так, доля імпорту з країн-членів ЄС становила 35,6%. При цьому ринок ЄС відрізняється значно вищим тарифним захистом, насамперед по агропромислових товарах і продукції, як видно з табл. 1.

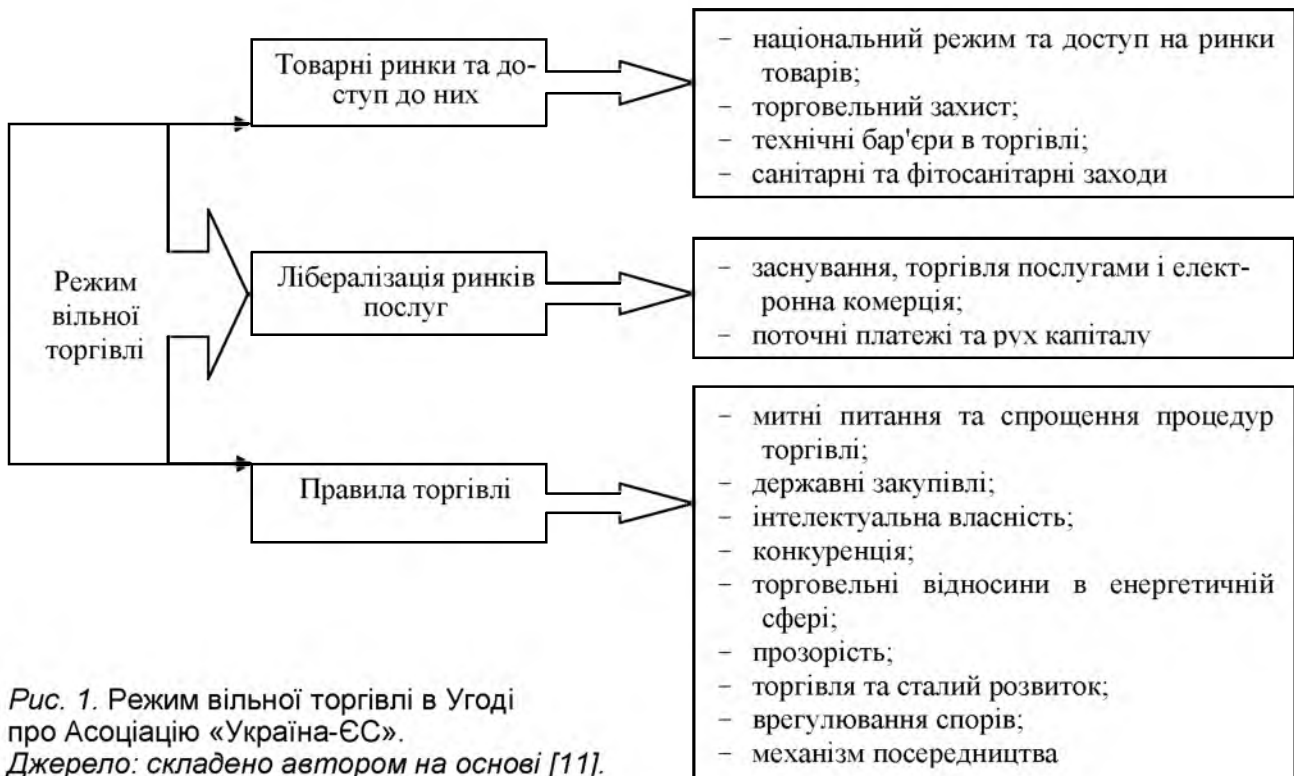

Рис. 1. Режим вільної торгівлі в Угоді про Асоціацію «Україна-ЄС».
Джерело: складено автором на основі [11].

Таблиця 1
Тарифний захист товарних груп в Україні та ЄС

Найменування групи	Діюча середня арифметична ставка ввізного мита, %	
	ЄС	Україна
Усього по Митному тарифу	7,6	5,0
По товарах груп УКТЗЕД 01-24 (сільське господарство)	19,8	9,2
По товарах груп УКТЗЕД 25-97 (промислові та окремі перероблені сільськогосподарські товари)	3,9	3,7

Джерело: [12].

Таким чином, варто зазначити, що до основних характеристик митного тарифу ЄС можна віднести:

- наявність великої кількості специфічних та комбінованих ставок увізного мита;
- використання системи вхідних цін;
- максимальна ставка увізного мита (адвалерна) – 74,9%;
- максимальний адвалерний еквівалент специфічної ставки ввізного мита – 600%;
- складна структура комбінованих ставок увізного мита;
- наявність експортних субсидій як додаткова перевага [13, с. 9].

Водночас основними характеристиками митного тарифу України є:

- переважна більшість ставок ввізного мита адвалерні;
- максимальна ставка ввізного мита (адвалерна) – 50%;
- максимальний адвалерний еквівалент специфічної ставки ввізного мита – 423,72%.

Тому запровадження ЗВТ може надати додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Адже згідно з парафорованим текстом УА лібералізація охоплює більш ніж 97% тарифних ліній (або понад 95% обсягу двосторонньої торгівлі між Україною та ЄС). При цьому скасування ввізних мит ЄС по більшості товарів відбудеться вже в перший рік дії Угоди (по 99% тарифних ліній).

При цьому середня ставка в Україні знизиться для ЄС із 4,95% до 2,42%, а середня ставка в ЄС для українських товарів – з 7,6% до 0,5%. Основні зміни тарифів для українських товарів в ЄС відбудуться в перший рік дії Угоди, а для товарів ЄС в Україні знижуватимуться поступово протягом 4-х років (табл. 2).

Крім того, передбачається, що українські експортери отримають додаткову перевагу по товарах, для яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема, ідеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю, тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні.

Таблиця 2
Зміна тарифного захисту України, %

Найменування групи	Середня арифметична ставка ввізного мита України		
	діюча	з моменту набуття угодою чинності	11-й рік
Усього по Митному тарифу	4,95	2,42	0,32
По товарах груп УКТЗЕД 01-24 (сільське господарство)	9,24	6,77	1,38
По товарах груп УКТЗЕД 25-97 (промислові та окремі перероблені сільськогосподарські товари)	3,67	1,12	0,00

Джерело: [12].

Водночас, у результаті переговорів, Україна отримала можливість завозити певні обсяги даних товарів без стягнення ввізних мит. При цьому не йдеться про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподатковуватиметься за тими самими умовами, які діють для України сьогодні.

Також важливим ланцюгом щодо покращення умов для українських експортерів (виробників товарів) є застосування уніфікованих правил походження товарів. Така практика дозволить українським та європейським компаніям оптимізувати ланцюги виробництва та експорту, повною мірою використовуючи переваги ЗВТ.

Тому, виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що в разі запровадження ЗВТ між Україною та ЄС будуть створені умови для покращення умов експорту.

Конкурентоспроможність української продукції. У цій сфері є потенціал для покращення вітчизняних товарів через впровадження сучасних міжнародних та європейських стандартів при її виробництві.

Наприклад, передбачається також скасування нетарифних технічних бар'єрів у торгівлі сільськогосподарською продукцією, що може принести додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку ЄС, в першу чергу, завдяки гармонізації ветеринарного та фітосанітарного законодавства України з законодавством ЄС, який має високий рівень захисту цього чутливого сектора економіки.

Слід також зауважити, що продовжуються реформи у таких сферах, як санітарні та фітосанітарні заходи, технічне регулювання та стандартизація, державні закупівлі, державна допомога тощо.

З метою підготовки внутрішнього ринку до умов роботи в рамках ЗВТ Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження від 15 червня 2011 р. № 548-р «Про затвердження плану заходів щодо збільшення переваг та мінімізації негативних наслідків створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом для економіки України» [14]. Ужиття зазначених заходів вже сьогодні забезпечило вітчизняним експортерам доступ на ринок ЄС по окремих товарах, зокрема продуктах тваринного походження.

31 січня 2013 р. був прийнятий Регламент ЄК № 88/2013/ЕС, в рамках якого Україна отримала право на експорт продуктів птахівництва до ЄС. Зазначений Регламент набув чинності 20 лютого 2013 р. Питання щодо експорту яєць українських птахофабрик до ЄС залишається невирішеним. Відповідно до п.8 прийнятого Регламенту ЄК № 88/2013/ЕС зазначається, що експорт яєць з України обмежений у зв'язку з не завершенням українською стороною заходів у рамках Національної програми контролю сальмонельозу.

ЄС включив Україну до переліку країн, які мають схвалені плани державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів по таких продуктах тваринного походження, як молоко, яйця, мед, свійська птиця та аквакультура (Рішення Європейської Комісії № 2011/163/ЄС).

Також на постійній основі проводиться робота щодо гармонізації законодавства України із законодавством ЄС, в тому числі в рамках Порядку денного асоціації Україна-ЄС та Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

На кінець 2013 р. було прийнято понад 7000 національних стандартів (гармонізованих з міжнародними та європейськими) та 41 технічний регламент, які було розроблено на основі актів законодавства ЄС, з яких 29 уже впроваджено [13, с. 16].

Діловий та інвестиційний клімат. Важкий, але необхідний процес адаптації вітчизняного законодавства, передбачений у рамках функціонування ЗВТ, та подальша імплементація відповідних законодавчих та підзаконних актів мають на меті дерегуляцію підприємницької діяльності, що в кінцевому рахунку може позитивно вплинути на покращення умов ведення бізнесу в Україні в цілому.

Угода про асоціацію містить юридично зобов'язуючі положення щодо функціонування ЗВТ, зокрема в царині потужного залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у виробництво товарів або послуг, орієнтованих на експорт до держав-членів ЄС, використовуючи наявні конкурентні переваги української економіки.

Слід нагадати, що загальний обсяг ПІІ, внесених в Україну на 01.10.2013 р., склав 56 565,2 млн. дол. США. При цьому обсяг ПІІ з країн-членів ЄС склав 43 801,4 млн. дол. США, що становить 77,4% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, здійснених країнами світу в українську економіку [15].

Таким чином, Кіпр, Німеччина, Нідерланди та Австрія є не лише найбільшими інвесторами серед країн ЄС, але входять і до десяти країн світу, що здійснюють найбільші за обсягами інвестиції в Україну, і відповідно посідають перше, друге, третє та п'яте місця (табл. 3).

Таблиця 3

Країна	Обсяг інвестицій млн. дол. США	% від загального обсягу ПІІ	% від обсягу інвестицій ЄС
Кіпр	18 712,0	33,1	42,7
ФРН	6 194,8	11,0	14,1
Нідерланди	5 504,0	9,7	12,6
Австрія	3 216,4	5,7	7,3

Джерело: [15].

Цікаво відмітити, що, згідно з розрахунками Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, наслідки від запровадження ЗВТ України з ЄС можуть бути такі [13, с. 12]:

Збільшення обсягів експорту товарів та послуг стане можливим завдяки лібералізації умов торгівлі, що становитиме 2–3 %. Найбільш помітно може зрости експорт продукції сільськогосподарства та харчової промисловості; більш помітно – експорт продукції текстильної та шкіряної промисловості, металургії та обробки металу, хімічного виробництва, послуг транспорту і послуг юридичним особам).

Збільшення обсягів імпорту товарів та послуг прогнозується завдяки створенню сприятливих умов торгівлі. Так, зменшення мита складе 0,8–1,5. Очікується найбільше зростання імпорту продукції хімічної промисловості та машинобудування; помітне зростання – продукції харчової промисловості та сільськогосподарства, виробництва неметалевих мінеральних виробів, текстильної та шкіряної промисловості, інших видів виробництва, послуг транспорту та фінансового посередництва.

Прискорення темпів економічного зростання проявиться в прирості реального ВВП відносно базового рівня в межах 0,7–0,9 %. Так, додаткове зростання очікується в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, текстильна та шкіряна промисловість, металургія та оброблення металу, транспортні послуги, послуги юридичним особам.

Збільшення кількості зайнятих прогнозується в прирості відносно базового рівня в межах 130-190 тис. осіб, в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство, харчова промисловість, торгівля та ремонт, транспорт; очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин і устаткування.

Виходячи з окресленого, на даний момент упровадження всеосяжної ЗВТ з ЄС варто розглядати як фактор динамізації економіко-інтеграційних процесів. Адже УА могла б сприяти підвищенню передбачуваності української економіки та довіри з боку інвесторів.

Окрім того, УА має потенціал до сприяння продажу українських продуктів і на неєвропейських ринках, зокрема китайському, турецькому або ринку США. І навіть якщо норми і стандарти ЄС стимулюватимуть виготовлення товарів для внутрішнього ринку та ринку ЄС, то українські компанії все одно матимуть можливість виготовляти товари для експорту в Росію згідно з російськими нормами і стандартами.

Отже, потенційно можливими перевагами ЗВТ з ЄС можуть стати [16, с. 28; 17, с. 156]:

- покращення доступу українських товарів та послуг на ринок ЄС;
- зростання обсягів двосторонньої торгівлі з поступовим поліпшенням структури вітчизняного експорту у бік зменшення сировинної складової та збільшення частки високотехнологічних товарів з високою долею доданої вартості, виробленої в Україні;
- зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією у рамках співробітництва у сфері санітарних та фітосанітарних заходів;
- наближення технологічної структури економіки України до структури держав-членів ЄС;
- створення гармонізованого правового поля для забезпечення діяльності суб'єктів торговельних відносин шляхом наближення законодавства України до законодавства ЄС;
- активізація притоку капіталу, в першу чергу з боку держав-членів ЄС, внаслідок покращення бізнес-клімату завдяки інституційним змінам;
- підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, в тому числі на ринках третіх країн, у зв'язку із впровадженням сучасних міжнародних та європейських стандартів;
- переоснащення та модернізація вітчизняних підприємств;
- спрощення процесів залучення технологічних та інноваційних рішень, що реалізуються у країнах ЄС;
- збільшення надходження валютних коштів за рахунок активізації зовнішньоекономічної діяльності;
- збільшення надходжень до державного бюджету від сплати ПДВ при митному оформленні імпорту;
- стимулювання розвитку конкуренції, яка створюватиме умови для збільшення та розширення пропозиції, що сприятиме уповільненню інфляційних процесів;
- гармонізація митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів у контексті сприяння торгівлі;
- зростання обсягів продажу сільськогосподарської продукції традиційних експортоорієнтованих галузей;
- підвищення ефективності розміщення трудових ресурсів;
- розширення номенклатури товарів та послуг на внутрішньому ринку;
- покращення доступу до якісної імпоротної техніки, насіння, засобів захисту рослин тощо;
- збереження суверенітету у визначенні та здійсненні зовнішньоекономічної політики.

Водночас структурні особливості української економіки та вузька база для її модернізації формують ризики, які можуть спричинити поглиблення диспропорційності розвитку окремих галузей. Так, зокрема, в умовах швидкого нарощення пропозиції імпоротної продукції на внутрішньому ринку вітчизняні виробники, які втрачатимуть цінові конкурентні переваги, можуть не встигнути модернізувати виробництво з метою збереження позиції на внутрішньому ринку. За експертними оцінками зазначені ризики матимуть місце переважно у короткостроковому періоді, в середньо- та довгостроковій перспективі прогнозуються в цілому позитивні наслідки.

Слід зазначити, що 21 листопада 2013 року Кабінет Міністрів України вирішив призупинити підготовку до підписання УА, заявивши при цьому, що не відмовляється від євроінтеграції [18]. У результаті зриву процесу підписання УА в Україні розпочалися масові протести, що призвели до політичної кризи, яка в свою чергу виявила і загострила економічний колапс.

Відкладення угоди в уряді пояснили тиском Росії, бажанням України мінімізувати економічні ризики впливу на вітчизняні галузі та відсутність чітко прописаного членства України в ЄС.

Так, до основних причин зриву та не підписання Угоди слід віднести:

- відсутність планомірної роботи з боку Уряду України щодо впровадження УА з ЄС та контролю з виконання плану дій;

- невпорядкованість сфер відповідальності та неузгоджена робота профільних міністерств, відомств за підготовку до підписання УА;
- неприйняття Верховною Радою України низки законів для імплементації Угоди та вкрай повільна робота з адаптації законодавства та перекладі Угоди на українську мову;
- невиконання урядом України зобов'язань, взятих у рамках співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями;
- неефективна робота уряду щодо залучення та громадського обговорення на різних щаблях переваг та недоліків асоціації з ЄС з представниками малого, середнього та великого бізнесу, а також профспілок за різними галузями економіки;
- незадовільне висвітлення та розтлумачення (як на урядових порталах, так і в різноманітних ЗМІ) на всіх рівнях державного управління питань змісту Угоди про Асоціацію;
- недостатнє залучення наукових кіл щодо вивчення плюсів та мінусів від УА (в т.ч. всеосяжної ЗВТ) за різними галузями, часовими відрізками та сферами інтересів;
- відсутність фінансового покриття ЄС можливих збитків вітчизняних підприємств різних галузей від упровадження поглибленої ЗВТ.

Щодо останнього, то слід зауважити, що називалися різні цифри – 165 млрд. дол. євро (адаптація технічних стандартів) [19] або навіть 500 млрд. дол. США (для переходу вітчизняної промисловості на європейські стандарти) [20].

Проте відсутні дослідження, які б обґрунтовували такі показники, отже наразі є питання, яким чином вони були обраховані.

Зауважимо, що гроші, необхідні для модернізації українських підприємств, слід розглядати як інвестиції, а не як витрати. Адже Україна гостро потребує інвестицій для зміцнення вітчизняної економіки, створення нових робочих місць та зростання добробуту.

Наразі стоїть важливе питання активної динамізації взаємовідносин з ЄС. Тому до рекомендацій з приводу переформатування стосунків з ЄС взагалі та щодо майбутнього підписання Угоди про Асоціацію, зокрема, слід віднести:

- урегулювання політичної кризи в Україні шляхом відкритого діалогу між владою, опозицією та громадянським суспільством, утримуючись від насильницьких та екстремістських дій, та дотриманням прав людини;
- перегляд формату співпраці з українською стороною щодо поглиблення європейської інтеграції;
- надання з боку ЄС та міжнародних фінансових інституцій фінансової допомоги Україні для проведення внутрішніх реформ;
- відповідна фінансова підтримка, пов'язана з реформами, може реалізовуватися у формі грантів, або у формі кредиту для посилення розвитку країни та зміцнення її суверенітету.

При цьому єврокомісар Штефан Фюле зауважив, що відносини щодо створення ЗВТ між Україною та ЄС створить додаткову платформу для проведення реформ в Україні [21].

Варто зауважити, що до першочергових цілей діяльності нового українського уряду на чолі с Арсенієм Яценюком відноситься підписання Угоди про Асоціацію з ЄС, невідкладна імплементація її положень, а також виконання всіх необхідних умов для якнайшвидшого досягнення безвізового режиму з країнами ЄС для українських громадян [22].

Отже, можна стверджувати, що в березні 2014 року Україна відновила курс інтеграції з ЄС: Верховна Рада прийняла постанову зі схваленими першочерговими кроками в цьому напрямку [23], а також скасувавши розпорядження Кабінету Міністрів України щодо призупинення процесу підготовки до укладання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС [24].

Насамперед, слід констатувати, що на сьогодні УА повністю готова до підписання, а обидві сторони виконали всі свої внутрішні процедури погодження тексту, парафували його й можуть у будь-який момент його підписати.

Проте все частіше лунають коментарі щодо підписання саме політичної, а не економічної частини УА. Що стосується ЗВТ з ЄС, то ця частина угоди, за словами в. о. Міністра закордонних справ, буде підписана після президентських виборів в Україні [25].

Однак, до цього часу немає пояснень, навіщо підписувати Угоду частинами, якщо її можна підписати повністю. Також лишається незрозумілим, як відкладення підписання частини щодо ЗВТ впливатиме задекларованому бажанню сприяти якнайшвидшому підписанню всієї Угоди.

Тому на даний момент слід констатувати відсутність змістовних відповідей щодо вищезначених процедурних питань щодо підписання Угоди з боку українського уряду.

Висновки. Отже, Угода про асоціацію з Україною за рівнем своєї амбітності відрізняється від подібних укладених угод ЄС свого часу з країнами Центральної та Східної Європи та закладає нову філософію відносин між Україною та ЄС, яка полягає в переході від принципів партнерства та співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

Угода про асоціацію в нинішніх умовах має слугувати стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні з метою подальшого наближення до стандартів ЄС у різних сферах.

Виходячи з парафорованого тексту УА, українській стороні вдалося забезпечити прояв національних інтересів з принципових питань переговорів: визнання з боку ЄС європейських прагнень та європейської ідентичності України, терміну дії УА, перспектив запровадження безвізового режиму.

В економічній частині Угоди про асоціацію враховані ключові з точки зору українських виробників положення в контексті створення ЗВТ між Україною та ЄС.

Література

1. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2013. – 127 с.
2. Мовчан В., Джуччі Р. Кількісна оцінка варіантів регіональної інтеграції України: глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі з ЄС чи митний союз з Росією, Білоруссю та Казахстаном / В. Мовчан, Р. Джуччі // Серія консультативних робіт [PP/05/2011]. – Берлін, Київ, листопад 2011. – С. 16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iier.com.ua – Заголовок з титул. екрану.
3. Оцінка наслідків угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС / Ахтирко Є., Блінов О., Бордюк Б., Газізуллін І., Калачов О. та ін.; За ред. О. Шумило. – К.: МЦДП, 2007. – 319 с.
4. Плотніков О. Міжнародне економічне співробітництво має відповідати національним інтересам України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/ua/interview/361914-o.plotnikov:-migenarodne-ekonomichne-spivrobitnitstvo-mae-vidpovidati-natsionalnim-interesam-ukrayini/> – Заголовок з титул. екрану. – 19.05.2011.
5. Савицький О. Зона вільної торгівлі з ЄС: от-от? // День. – 2010. – 29 жовтня. – № 197. – С. 1, 6–7.
6. Угода про асоціацію Україна-ЄС: дороговказ реформ / [О. Сушко, О.Зелінська, Р.Хорольський, В. Мовчан, І. Солоненко, В. Гуменюк, В. Трюхан]. – К.: Фонд Конрада Аденауера в Україні, 2012. – 53 с.
7. Новий базовий договір між Україною та ЄС: пропозиції українських експертів / О. Сушко, Р. Хорольський, І. Шевляков, О. Шумило. – К.: Представництво Фонду Конрада Аденауера, 2007. – 28 с.
8. Шнирков Олександр. Передумови та наслідки створення поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС / Олександр Шнирков // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iir.kiev.ua/ua/press/publication/2011/04/news255.html>.
9. Сушко О., Філіпчук В. Угода про асоціацію з ЄС: чи така вже й необхідна? // Дзеркало тижня. – 2005. – № 9 (637). – 12–18 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/49478/>. – Заголовок з титул. екрану.
10. Європейський Союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535. – 30.08.2013.
12. Офіційний сайт Служби підтримки експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index_ru.html.
13. Інформаційна довідка стосовно Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, включаючи основні параметри, переваги та ризики створення Зони вільної торгівлі. – К.: Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Департамент Європейської інтеграції, 2013. – 18 с.
14. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо збільшення переваг та мінімізації негативних наслідків створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом

- для економіки України» № 548-р від 15 червня 2011 року [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/548-2011-%D1%80>.
15. Офіційний сайт Представництва України при Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-investments>.
16. Сібекіна А.Ю. Прогнозно-варіативні оцінки від створення поглибленої ЗВТ Україна-ЄС для груп інтересів / А.Ю. Сібекіна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 4. – С. 25–31.
- Сібекіна А.Ю. Проблеми висвітлення основних параметрів та переваг майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / А.Ю. Сібекіна // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – 2013. – Випуск 115. Частина I (у двох частинах). – С. 151–157.
17. Розпорядження Кабінету міністрів України «Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони» № 905-р від 21 листопада 2013 року [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-%D1%80>.
18. Соглашение об ассоциации обойдется Украине в 165 млрд евро, но Польша не теряет надежду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inpress.ua/ru/politics/20639-soglasheniya-ob-assotsiatsii-obouyetsya-ukraine-v-165-mlrd-evro-no-polsha-ne-teryet-nadezhd>.
19. Україна вимагає від Європи мільярди доларів за підписання угоди про асоціацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/politika/ukrayina-vimagaye-vid-yevropi-milyardi-dolariv-zapidpisannya-ugodi-pro-asociaciyu-320387.html>.
20. Фюле сказав, що провести реформи Україні допоможе зона вільної торгівлі з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 24tv.ua/home/showSingleNews.do?fyule_skazav_shho_provesti_reformi_ukrayini_dopomozhe_zona_vilnoyi_torgivli_z_yes&objectId=408413.
21. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247060213. – 27.02.2014.
22. Верховна Рада підтвердила курс України на євроінтеграцію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/news/262215.html?print>. – 13.03.2014.
23. Розпорядження Кабінету міністрів України “Про скасування розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 р. № 905” № 113-р від 2 березня 2014 року [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/113-2014-%D1%80/paran2#n2>.
24. МЗС назвало ймовірну дату підписання угоди про асоціацію з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/03/10/7018308/>. – 10.03.2014.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2013 р.